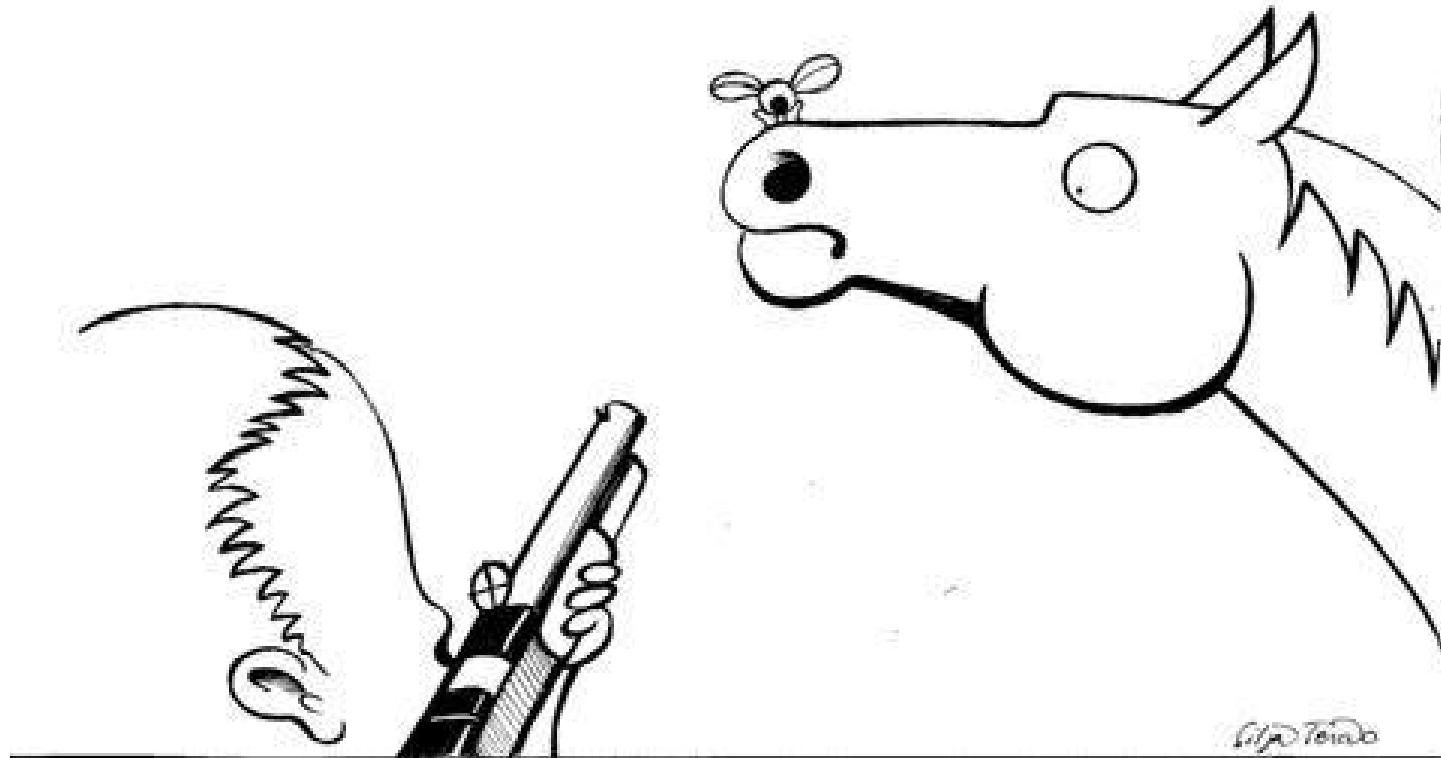

Koko lausunto YM hevostallityöryhmän raportista nähtävissä
www.juhasalonen.blogspot.com, (yli 70 sivua)

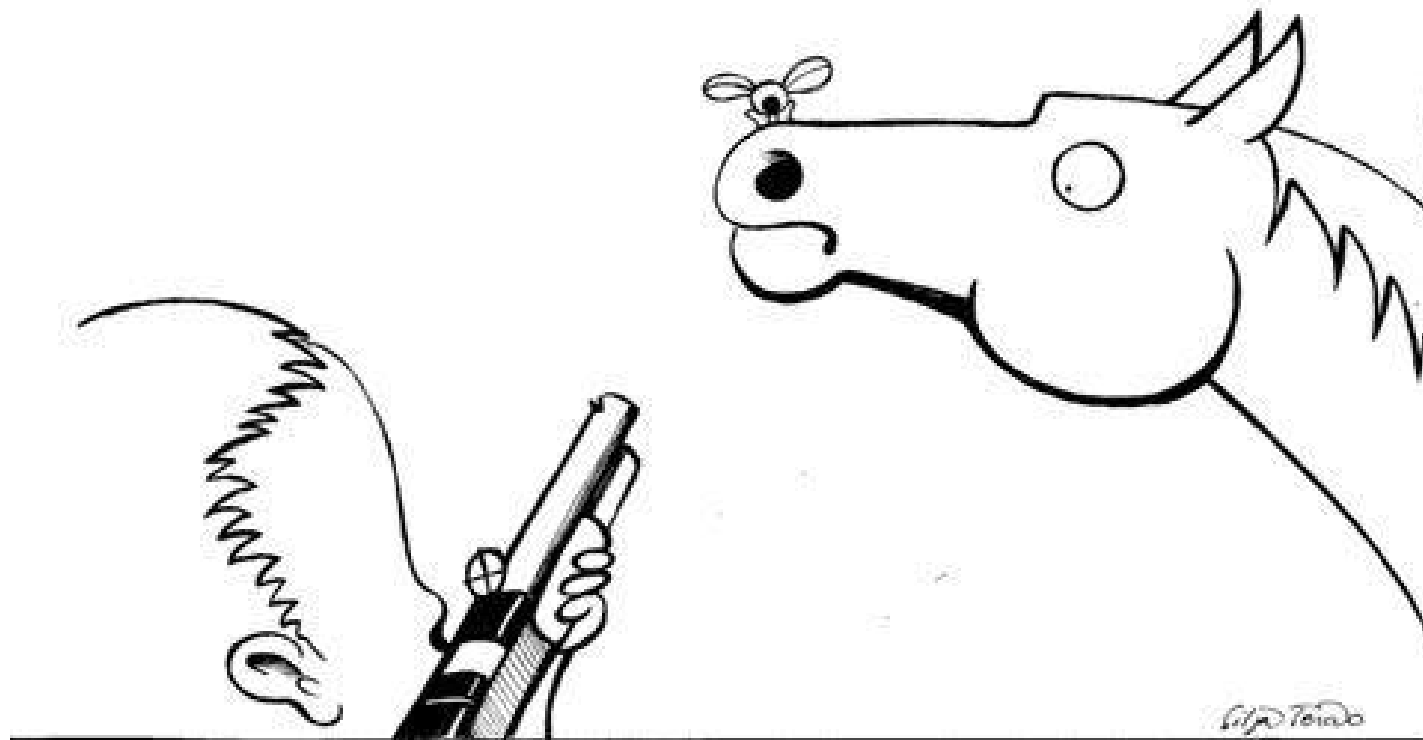
Kärpäsestä härkänen ?

Jalostuspäivät 2009

Juha Salonen

Maaseudun tulevaisuus 3.1.2007:

- *”Miksi ympäristöhallinnon kuva on huono, varsinkin maaseudulla. Ihmiset eivät luota ympäristöhallinnon kykyyn kuunnella kansalaisia ja toimia kansalaisyhteiskunnan pelinsääntöjä kunnioittaen. Natura ohjelman koppava toteutus, maaseudun rakentamismääräysten byrokraattinen ohjailu, ympäristölupien sattumanvaraisuus, jopa suoranainen hallinnon mielivalta ovat rapistaneet koko ympäristöhallinnon luotettavuutta. Ympäristöhallinto on niin tärkeä hallinnon haara, että sen tulisi olla etulinjassa kansalaisten palvelijana. Nyt koko hallinnon ala koetaan enemmän tsaarismin linnakkeeksi kuin palvelulaitokseksi.*

Hyvät, pahat ja rumat

Hästhysteri

- Ruotsi-Suomen ympäristöhallinto on parin vuosikymmenen ajan ollut vakuuttunut hevosten haittavaikutuksista ja pyrkinyt torjumaan niiden aiheuttamia terveydellisiä, ympäristönsuojelullisia ja muita vaaroja
- Pyrkimys "uudistaa" hevosenpito
- Ruotsi-Suomi poikkeaa Euroopasta
- Vuosisatainen tapa pitää hevosta muuttunut lain vastaiseksi

Hevos-Apartheid-politiikka

- Ruotsin valtakunnallinen virallinen raportti 1989 allergisista sairauksista ja riskitekijöistä suositti 500m suojaetäisyyttä hevostallista naapurin asuntoon, kouluihin ja työpaikkoihin, suojellakseen allergeenikkoja hevosallergeenilta
- Kunnat noudattaneet vaihtelevasti 0 - 200m perusteiden puuttuessa

Tieteelliset tutkimukset

- G. Emenius et. al: *Allergy* 2001; 56: 771-774: *Dispersion of horse allergen in the ambient air, detected with sandwich ELISA.*
- Elfman et al: *IntArch Allergy Immunol* 2008; 145:269-276: *Detection of Horse Allergen around Stable.*

Ei leviä kuten siitepöly

- Ulos tallista astuttaessa pitoisuus romahtaa 1/500 osaan ja pienenee edelleen hyvin nopeasti muutaman kymmenen metrin etäisyydellä tallista.
- Ulkona hevosten oleskelualueilla tarhoissa, laitumilla ja ratsastuskentällä pitoisuus putoaa tästä edelleen 5-10%:iin ja näiden alueiden ulkopuolella edelleen nopeasti hyvin pieniin pitoisuuksiin.

Kantaja kolmas osapuoli

- Kuten on tiedetty aiemminkin, eläinperäisen allergeenin leviämisessä ratkaisevaa on vaatteiden mukana asuntoon, kouluun tai toimistoon kannettu allergeeni. Jatkotutkimus viittaa siihen, että kun toimistorakennus on varustettu ilmansuotimilla, sen etäisyydellä hevostallista ja sen toiminnoista ei ole merkitystä.

Allergiset reagoivat usein muuhun

- 400 hengen toimisto muutti 50 metrin päästä tallista uuteen rakennukseen 500 metrin päähän. Ilman hevosallergeenipitoisuudet olivat kummassakin paikassa mittaamattomissa tai alhaiset, eikä tämä vaikuttanut hevosallergikoiden tai muun henkilökunnan oireisiin. Tutkimus päättelee, että henkilökunta kesti hevostallin läheisyyden hyvin. Allergiset henkilöt reagoivat sen sijaan muuton jälkeen uuden toimiston maalinkäryihin.

Ruotsin oikeuskäytäntö

- Viime keväänä Ruotsin ympäristöoikeus käsitteli 7 naapurin valituksen koskien hevostallin haju, meteli ja kärpäshaittoja.
- Etäisyys tallista lähimpään naapurin asuinrakennukseen oli vain 20 metriä, mikä voi olla riittämätön, mutta hevosten ja lannan käsittely oli hoidettu niin, ettei siitä ole syytä valittaa.
- Ympäristö Göteborgin ulkopuolella sijaitsevalla hevostilalla oli maaseutumainen ja lähistöllä oli useita hevostiloja.
- Oikeus katsoi, että haittoja ei pidetty sellaisina, ettei toimintaa nykyisellä paikallaan voisi jatkaa.

Suomen allergiapolitiikka

- Allergiasta kärsivä itse velvollinen hoitamaan terveyttään
- Asunnon ilmanvaihto varustettava asiallisilla suotimilla + muut toimenpiteet, jotka vähentävät sisäilman allergeenipitoisuutta riittävästi
- Ulkona liikkueensa hänen on huolehdittava sopivasta oireen ja sairauden mukaisesta lääkityksestä
- Hakeuduttava tarpeen mukaan tutkimuksiin ja esimerkiksi hyposensibilisaatiohoitoon.

Jarvan työryhmä allergiasta

(YM hevostallityöryhmän raportti 18.6.2008)

- "Emenius et al. 2001: hevosallergeenia esiintyy ulkotiloissa kuitenkin vain tallien välittömässä läheisyydessä"
- "Tutkimusten mukaan eläinten kanssa työskentelevistä 40% altistuu eläinperäiselle allergeenille 10 vuoden aikavälillä." (sivu 16, kohta 2,4, kappale 8)
- Allergisoituminen työssä eläinperäiselle allergeenille – työlääketiede – naapurin altistuminen - ympäristönsuojelu?

Jarvan työryhmän päätelmä

- Työryhmä tukee hevostenpidon rajoituksia sillä perusteella, että
- *tietoa ympäristövaikutuksista puuttuu (esimerkiksi allergiat, melu- tai hajuhaitat, maaston kuluminen) ”* (sivu 14, kohta 2.2 kappale 6), tai että
- *”hevosista aiheutuvista allergisista haitoista on vaihtelevaa tietoa”* (em. sivu 16, kohta 2,4, kappale 8).
- Mikäli hevosten terveyshaittoja pidetään merkittävänä, edellyttää ympäristönsuojelulaki näiden osalta kunnollista ympäristövaikutusten arviota
- Syytä konsultoida alan asiantuntijoita

Propaganda

- Seminaarissa yliarkkitehti Anne Jarva kutsui allekirjoittanutta "aikamoiseksi propagandistiksi"
- Propaganda viittaa nykymuodossaan nimenomaan väärään tai ainakin vääristeltyyn tietoon, jonka tarkoituksena on valheen ja hämmennyksen luomisen kautta vaikuttaa mielipiteen muodostamiseen (WikipediA)
- Tavallinen suomalainen liittää termin totalitääriin järjestelmiin, jossa vallassa oleva hallintokoneisto määrää nk. "virallisen totuuden" propagandan avulla.

Ympäristöhallinnon perusongelma

- Ideologinen asenteellisuus
- Asiantuntemattomuus
- Perusteettomuus
- Nollatoleranssi
- Kohtuuttomat rajoitukset
- Propaganda ?

Perustuslain 2§

Kansanvaltaisuus ja oikeusvaltioperiaate

- Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta.
- Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.
- Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Viranomaismielivalta

- Kääntäen, silloin kun viranomaispäätökset eivät perustu lakiin, on kyseessä viranomaismielivalta

Jarvan mietinnön vahvuudet

- Jotta voidaan turvata myös niiden kansalaisten vaikutusmahdollisuudet, joita asia koskee, vaadin työryhmää perustettaessa, että hevosalan järjestöt otetaan työryhmään mukaan.
- Näiden mukana olo näkyy sivulla 8 Tiivistelmän kohta 3 ensimmäisessä kappaleessa: *Määräysten on perustuttava paikallisiin tarpeisiin* (ympäristönsuojelulain 19§, KHO 2006:58), *niiden tulee olla maanomistajalle kohtuullisia* (MRL 14§ 2 mom.), *sekä maankäytön ja rakentamisen ohjauksen kannalta perusteltuja.*

Ristiriita jäi ratkaisematta

- Tiivistelmän kohta 3 kaksi viimeistä kappaletta edustavat virkavaltaa, jossa virkamiehille ja kunnalliselle päätöksenteolle halutaan antaa hyvin vapaat kädet.
- *“Ratsastustoiminta on aiheuttanut myös hevosharrastajien, ympäristön asukkaiden ja viranomaisten välisiä ristiriitoja. Ristiriidat ovat koskeneet muun muassa hevostalouden ympäristö- ja terveyshaittoja, tallin rakennuspaikan ja laidunalueiden kokoa sekä rakennuspaikan etäisyyttä muista kiinteistöistä.”*

NURMIJÄRVEN RAKENNUSJÄRJESTYS

kohta 4.2, v.2003

- Hevostalli ja maneesi, hevosten ulkotarha- ja laidunalueet, ratsastuskentät sekä pysäköintialueet tulee sijoittaa tilan alueelle siten, että naapurien asuinrakennuksiin ja oleskelupihoihin jää riittävä, kuitenkin vähintään 300 m suojaetäisyys.

Lepsämän osayleiskaava liite 8

- 9§: "Maa- ja metsätaloutta palvelevalla rakentamisella ei tarkoiteta uutta asuinrakennusta tai saunaa eikä hevostallia tai maneesia."
- hevostallin sijoittuminen maa- ja metsätalousalueelle on kaavanmukaista , eikä voida katsoa näiden toimintojen haittaavan oleellisesti toisiaan.

MUSSAAREN MUISTIO 2006

UUS-2006-Y-593

- Voi aiheutua ympäristöhaittoja kuten ...
- lähinnä asumisviihtyisyyteen vaikuttavia maisemallisia ongelmia (erityisesti tallirakennuksen tyyli ja koko), terveydellisiä haittoja (mm. lannan haju, eläinten haju, kärpäset, pölyäminen, äänihaitat) sekä visuaalisia epäkohtia (mm. tarhan tai laitumen kuraisuus ja eläinten liike)

Suosituksset määräyksiksi

- *kotieläintenpitoon liittyviä ympäristöehtoja sisällytettäisiin aikaisempaa laajemmin etenkin kunnan ympäristönsuojelumääräyksiin. Osa näistä ympäristöehdoista tulisi sisällyttää kunnan rakennusjärjestykseen. Useimmat tässä käsiteltävistä ympäristöehdoista eivät sisälly virallisiin säädöksiin tai määräyksiin. Jotkut niistä ovat suoraan esim. YM:n hevostallien ympäristönsuojeluohjeesta (jolloin lähde on mainittu), jolloin kyse on toiminnanharjoittajien tiedonsaannin helpottamisesta."*

HE 84/1999 ympäristösuojelulaiksi

- 3 §. Määritelmät. Terveyshaittaan kuuluu konkreettinen haitta sekä vaara tai riski terveyshaitan ilmenemisestä. Terveyshaittana pidettäisiin esimerkiksi sairauden oiretta tai solun taikka elimen patologista muutosta, mutta myös riittävää riskiä tästä. Vaara kuvaa merkityksellistä riskiä terveyshaitan ilmenemiseen. Terveyshaitta voi ilmetä vasta pitkäaikaisen esimerkiksi kemikaali- tai meluallistuksen jälkeen. Tällainen altistus katsotaan terveyshaitaksi, jos konkreettisen haitan ilmenemistä voidaan pitää todennäköisenä esimerkiksi epidemiologisten tutkimusten perusteella.

Meluimmissio

- KKO:1982-II-109. Lääkintöhallituksen 22.2.1973 ja 7.2.1979 antamien, melua koskevien terveydellisten suositusten ja ohjeiden mukaan melutaso ei saisi ylittää päivällä asuinhuoneiston sisällä arvoa 35 dB(A) ja asuntoalueella 55 dB(A). Melun määrän arvioon vaikuttaa raja-arvon ylityksen lisäksi sen kesto, kuten melun toistuvuus tai jatkuvuus.

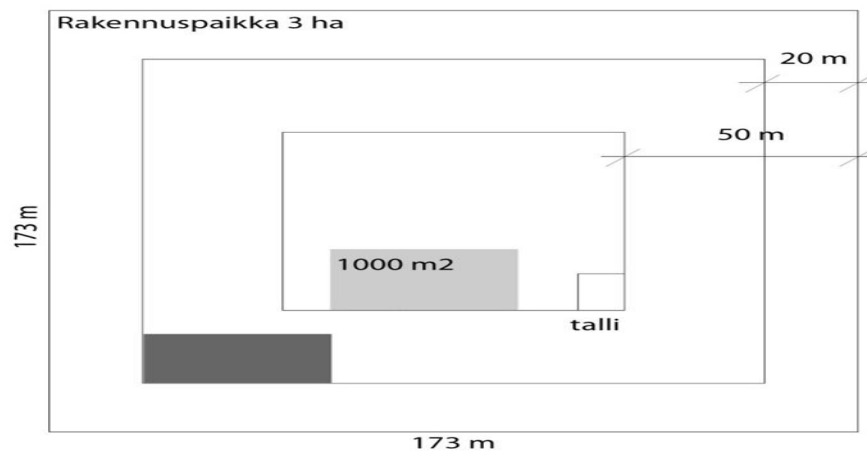
HE 84/1999

1.5 Laki eräistä naapuruussuhteista

- naapuruussuhdelain 17 §:n mukaista yleistä kieltoa aiheuttaa pysyvää kohtuutonta rasitusta naapureille
- Naapuruussuhdelaki on toisaalta suojeleut myös haittaa aiheuttavaa toiminnanharjoittajaa toiminnan kieltämistä, haitan poistamista ja haittojen korvaamista koskevilta kanteilta.

Immissio ja aikaprioriteetti

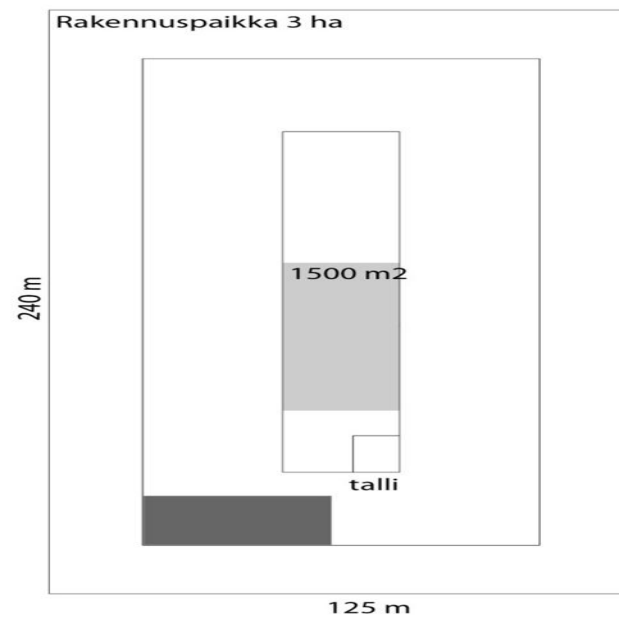
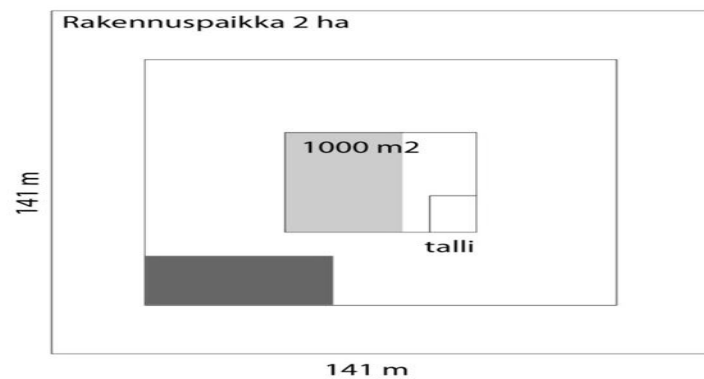
- aineen tai energian siirtymistä päästölähteestä haittakohteeseen
- Yleensä rasitusta ei voitaisi pitää kohtuuttomana, jos sen aiheuttaminen olisi aloitettu ennen kuin myöhemmin rasitetulle alueelle tulisi uusia haitankohteita.
- Ympäristövahinkolaki koskee ympäristövahinkoja, jotka aiheutuvat vastaavanlaisista immissioista kuin tämän lain 17 §:ssä säädetään, mutta vahinkojen tulee kuitenkin aiheutua ympäristössä.

Ulkotarha
(1000 -2000 m²)*

Ratsastuskenttä
(n. 1000 m²)

*Huom. ulkotarhan minimikoko on
YM:n hevostalliohjeen mukaan on 1000 - 2000 m²

MRL 14§ 2 mom.

- Rakennusjärjestyksen määräykset eivät saa olla maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuuttomia.
- Vallitsevassa oikeuskäytännössä (esimerkiksi KHO KHO:1985-A-II-92, KHO:2006:24, KHO:2005:88, KHO:1984-A-II-92) on katsottu, että eläinsuoja ei saa olla liian lähellä naapurin asuinrakennusta, paikalliset olosuhteet huomioiden.
- Etäisyys rajasta uusi oikeusperiaate - kohtuuton

KHO:2006:58

- *ei myöskään ollut sellaisenaan kiellettyä antaa kunnallisia ympäristönsuojelumääräyksiä, joilla asetukseen tai direktiiviin sisältyvät ohjeelliset vaatimukset muutettiin sitoviksi velvoitteiksi*
- *tarpeellisuudesta ympäristönsuojelulain täytäntöön panemiseksi*
- *tarpeellisuus paikallisissa oloissa*

Suhde vapausoikeuksiin

- *Perustuslain omaisuuden suoja ja elinkeinovapautta koskevat 15 ja 18 §:n säännökset edellyttivät, ettei määräyksillä kohtuuttomasti ja suhteettomasti vaikeutettu maaomaisuuden käyttöä ja elinkeinotoimintaa, vaan määräysten tarpeellisuutta ympäristön pilaantumisen torjumiseksi oli punnittava suhteessa vastuuta ympäristöstä koskevaan perustuslain 20 §:n säännökseen.*

Vapaus valita asuinpaikkansa

- Valtaosa hevostilallisista asuu hevostilallaan ja suurin osa heistä on pientilallisia. Hevostallien määrä on jo muutama vuosi sitten ohittanut navetoiden määrän ja hevosala onkin eräs tärkeimmistä tekijöistä pientilallisuuden uudessa tulemisessa sekä maaseudun elävöitymisessä. Perustuslain liikkumisvapautta koskeva 9§ säännös edellyttää vapautta valita asuinpaikkansa ja ettei määräyksillä kohtuuttomasti ja suhteettomasti rajoiteta tähän tarkoitukseen käyttökelpoisten tilojen määrää ja saatavuutta sekä sitä kautta tätä vapausoikeutta, mikä on myös otettava huomioon KHO 2006:58 mukaisesti

HE 84/1999 4 § yleisistä periaatteista

- *”Parhaan käytännön periaate vaikuttaisi erityisesti ympäristönsuojelulain nojalla annettaviin valtioneuvoston asetuksiin ja kuntien ympäristönsuojelumääräyksiin.”*
- *” Parhaan käytännön tärkeä kriteeri olisi myös, että menettely on todettu käytännössä toimivaksi ratkaisuksi.”*
- *” valinnassa kiinnitetään huomiota käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin”*

Kokonaisuus, kustannustehokkuus

- *"Ympäristön kannalta parhaan käytännön periaate liittyy toiminnan kokonaisuuden hallintaan"*
- *"Periaatetta sovellettaessa otettaisiin huomioon kustannustehokkuus, eri toimien yhdistelmien taloudellinen toteuttamiskelpoisuus ja käytännön mahdollisuudet toisenlaisten toimintatapojen valintaan."*

HE 84/1999 6 § Sijoituspaikan valinta

- *“Vaihtoehtoisten sijoituspaikkojen tulisi sijaita kuitenkin niin lähellä ajateltua sijoittumispaikkaa, ettei tästä aiheutuisi toimintaa suunnittelevalle kokonaan uutta hanketta.”*
- *“Pykälän 1 momentin mukaan kaikki ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot tulisi mahdollisuuksien mukaan sijoittaa siten, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä.”*

He 84/1999

- 2 §. *Soveltamisala.* " Ympäristönsuojelulaki olisi ympäristön pilaantumisen torjuntaa koskeva yleislaki. Ympäristönsuojeluun ei kuulu tässä merkityksessä luonnonsuojelu, jolla tarkoitetaan lajien ja niiden elinympäristöjen suojelua, ympäristökokonaisuuksien suojelua ja varsinaista luonnon monimuotoisuuden suojelua. Ympäristönsuojeluun ei myöskään kuulu suoranaisesti kulttuuriarvojen suojelu tai maiseman suojelu

MMM:n maisema-arkkitehtuuri

- 8.2.2008 asetuseruonnos tuettavasta hevostallirakentamisesta
- kylmäveriset Suomenhevuset tulee pitää tallissa jääkaappilämpötilassa 5 C asteen tarkkuudella ympäri vuoden
- lämminveriset 5 C astetta korkeammassa lämpötilassa
- Ilman kosteus on pidettävä 50-80% välillä
- Tallin sisäilman laatu tulee olla parempi kuin mitä vaaditaan ihmisille työpaikoillaan

Standardi rakenne

- Aidat 0,9-1,2 m korkeat, pystytolppien tasavälillä 2,4-3,6 m, 0,4 kN/m kuormitusmitoituksella
- Aidan tulee näkyä pimeässä
- Samanlaiset karsinat, jonka etuseinän luukku saa olla korkeintaan 700mm leveä
- Ruokinta-astian, vesikupin, ikkunan korkeus säkäkorkeuden mukaan
- Ulkotarha pitää olla rakenteeltaan kuin ratsastuskenttä ja se ehdotetaan kuivitettavaksi turpeella. Jne.

Hallintolaki 2003 (HE 72/2002)

- parantaa asiakkaan tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa itseään ja elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon

Suhteellisuusperiaate

Viranomaisen toimen

- oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden
- välttämätön, tarpeellinen ja asianmukainen
- mitoitettu alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus

EU-direktiivit

- Määräykset ja valvonta
- Vapaa-ajan kalastus 15 kg ilmoitusvelvollisuus
- Vapaa-ajan hevosten kuljetustutkinto ja luvat
- Virkamiesten subjektiivisuus
- Laittomat teuraskuljetukset Etelä-Euroopassa
- Trailereiden satelliittipaikannus seuranta
- Ruotsin ratsastajaliittojen juristien vastustus

Kurkkudirektiivi

- Historiallinen ensimmäinen turha direktiivi
- Kosminen direktiivi

Orwellin isoveli-valvoo poliisivaltio

- George Orwell (oik. Eric Arthur Blair, 1903-1950)
- "Miksi kirjoitan" (1946) kirjallisia motiivejaan: "*suoranaisesti tai välillisesti totalitarismia vastaan ja demokraattisen sosialismin puolesta*".
- "*Eläinten vallankumous*"(1945), jossa kritiikin kohteena oli Venäjän vallankumous ja Neuvostoliitto
- "*1984*" (1949), dystopian tulevaisuuden totalitaarisesta tarkkailuyhteiskunnasta, jota johtaa myyttinen Isoveli
- Utopia kuvaa tulevaisuuden ihanneyhteiskuntaa, jossa kaikki on hyvin ja dystopia päinvastaista asiantilaa (*Wikipedia*)

KHO:2006:58

- Perustuslain omaisuuden suoja ja elinkeinovapautta koskevat 15 ja 18 §:n säännökset edellyttivät, ettei määräyksillä kohtuuttomasti ja suhteettomasti vaikeutettu maaomaisuuden käyttöä ja elinkeinotoimintaa, vaan määräysten tarpeellisuutta ympäristön pilaantumisen torjumiseksi oli punnittava suhteessa vastuuta ympäristöstä koskevaan perustuslain 20 §:n säännökseen

EU direktiivien vaihteleva tulkinta

- kun ranskalaiset viranomaiset tiedustelivat, mihin toimenpiteisiin hevostilalliset olivat ryhtyneet virkamiesten lähettämän lannanpolton kieltävän kirjelmän suhteen, kertoivat hevostilalliset polttaneensa sen lannan mukana.
- Hallintokulttuurin eroa kuvastaa esimerkiksi Ruotsin maatalouslaitoksen hevos-, siipikarja- ja riista-osaston päällikön Robert ter Horstin kommentti. Häneltä kysyttiin, miten aiotaan saada kaikki omistajat rekisteröimään hevosensa EU-rekisteriin vuoden 2009 loppuun mennessä. Ter Horst totesi, että saatiinhan lehmätkin, kun käytiin ampumassa pari malliksi (Ridsport 6/2008).

Jätelaki

- Lannanpoltto
- Jätelain mukaan jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä.
- EU:n IPPC-direktiivin 2 artiklan 3 kohdan mukaan yhdeksi tekniseksi kokonaisuudeksi tulee tulkita myös useampi toiminta, jos niitä harjoitetaan samassa paikassa ja jos ne vaikuttavat päästöihin ja pilaantumiseen.
- Prosessin välituote

Kemiallinen koostumus

- Kasvisperäistä biomassaa
- Eläinperäistä /teurasjätedirektiivi
- Ongelmajätteellä tarkoitetaan jätelain mukaan jätettä, joka kemiallisen tai muun ominaisuutensa takia voi aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Sahanpuru, kutteri, luonnon puuaines
- Turve eläinrääkkäystä

Eläintenpito normiston paineet alkaen eläinaktivismista

- Poronlihan tarjoilu ravintolassa suututtaa eläinten oikeuksien puolustajia Britanniassa, kertoo The Argus -lehti verkkosivuillaan.
- Britanniassa vegetaristiryhmä Viva!:'n kampanjapäällikkö [Justin Kerswell](#) on puolestaan huolissaan eläinten hyvinvoinnista.
- "Yli 70 prosenttia lihaksi kasvatettavista poroista on vassoja, jotka ovat laiduntaneet kesällä eivätkä näe koskaan lunta."

Olosuhdeperusteet

- Maisema-arkkitehtuuri ja eläinten elintasokilpa eläinsuojelun ja ympäristön suojelun nimissä
- Olosuhdevalvonta tärkeämpää kuin eläinten todellinen hyvinvointi

Valtion väkivaltakoneisto

- Ridsport 13/2008, sivu 7 *"Terveitä hevosia lopetettiin"*.
- Södermanlandin lääninhallitus päätti, että pari eläintä pitäisi haltuun ottaa
- Läänineläinlääkäri ja eläinsuojelutarkastajan kenttätuomioistuin lopetti kaikki pikatuomiolla
- Ruumiinavauksessa ei väitettyä aliravitsemusta

Suomi väkivaltainen yhteiskunta

- Aiemmin kyseenalainen kunnia komeilla Euroopan väkivalta tilaston kärjessä
- Euroopan tuoreessa työpaikkakiusaamistutkimuksessa myös kärjessä
- Työpaikoilla 20% kokenut joutuneensa kiusatuksi
- Muissa Euroopan maissa luokkaa 5% ja alle
- Ärsyyntyminen, kemia, ym. henkisen väkivallan muodot
- Nokkimisjärjestys – vallankäyttö
- Viranomaismielivalta suhteessa kansanvallan edellyttämän poliittisen vallankäytön heikkouteen

Kansalaisten oikeusturva

- 1-3 henkisen hevostilallisen etua valvovan tarkastuskomission osallistumista tarkastustilanteeseen
- Virkamiesten ja viranomaisten toiminnan valvonta
- Hallintolain (2003) terästäminen ja täytäntöönpano
- Vahinkojen nopeaan ja täysimääräiseen korvaamiseen kiinnitetään yhteiskunnassamme erityistä huomiota
- Myös ryhmäkannekäytäntö koskemaan myös julkista hallintoa ja käyttöön täysimääräisesti länsimaisten oikeusvaltioiden tapaan

Julkiset palvelut

- -hallinto, -tarkastaja, -valvoja ym. osat muutettaisiin palvelu-loppuisiksi, kuten kunnan ympäristöpalvelu, eläinsuojelupalvelu, rakennuspalvelija jne
- Nykyinen hallinto-liitteinen nimikekäytäntö viittaa erehdyttävästi kansalaisten hallitsemiseen

Käännö functionalismiin

- Ruotsissa jonkinlainen käänne kohden funktionaalaisia määräyksiä
- Määräyksiä annetaan tavoitteiden saavuttamisen vuoksi
- Asetetaan tavoitteet normissa ja yksityiskohtaiset keinot, joilla näihin pyritään ovat ohjeellisia, ei absoluuttisia
- Esimerkiksi normi edellyttää turvallista kalterirakennetta ja yksityiskohtaisia millimetri suosituksia voidaan antaa erikokoisille hevosille